

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ШРИФТИ

для здобувачів вищої освіти зі спеціальності
023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Код ЄДІРПОУ 45307903
Програма № 36.57/24
Міністерство освіти і науки України

Становище: _____
Підписав: _____
Дата: _____ 24

Київ – 2024

Розробник:

Липовецька Євгенія Юріївна, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Факультету образотворчого мистецтва і дизайну.

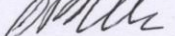
Викладач:

Липовецька Євгенія Юріївна, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Факультету образотворчого мистецтва і дизайну.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Факультету образотворчого мистецтва і дизайну.

Протокол № 1 від «22» січня 2024 р.

Завідувач кафедри

образотворчого мистецтва Ольга ШКОЛЬНА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

«__» _____ 2024 р.

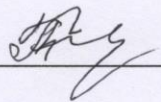
Гарант освітньо-професійної програми

023.00.01 «Образотворче мистецтво» Ольга КОНОВАЛОВА

Робочу програму перевірено

«__» _____ 2024 р.

Заступник декана

з науково-методичної та навчальної роботи Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) (_____) (ПІБ), «__» __ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
Вид дисциплін	Вибіркова			
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська			
Загальний обсяг кредитів/годин	8/240			
Курс	3			
Семестр	-	6	-	-
Кількість змістових модулів за розподілом:	-	2	-	-
Обсяг кредитів	-	4	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	-	120	-	-
Аудиторні	-	56	-	-
Модульний контроль	-	8		
Семестровий контроль	-	-	-	-
Самостійна робота	-	56	-	-
Форма семестрового контролю	-	-	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Шрифти» є набуття знань з графічного мистецтва та розвиток професійних навичок, формування гармонійно розвинутого з індивідуальною творчою думкою спеціаліста для самостійного творчого вирішення завдань графічної діяльності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Шрифти» є:

- ознайомлення з основними етапами розвитку шрифтів та розуміння логіки їх стилеутворення;
- ознайомлення з методами та засобами графіки шрифтових форм та оволодіння виражальними можливостями графічних форм;
- формування умінь і навичок роботи зі шрифтовими графічними техніками та інструментами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності формуються загальні та фахові компетентності:

- ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання:

- етапів розвитку шрифтової графіки в історичному та композиційному аспектах;
- композиційних основ роботи зі шрифтовими формами;
- принципів аналізу шрифтів та коректного застосування виражальних можливостей літерних форм.

Практичні навички й уміння:

- практичної роботи зі шрифтами як системою знаків;
- застосування знань щодо побудови знаків латиниці та кириличної абетки;
- професійного застосування виразних можливостей графіки до пошуку новизни у шрифтових формах.

Програмні результати навчання:

- уміння виконувати шрифтові композиції засобами графіки;
- спроможність інтерпретувати й модифікувати авторські прийоми провідних каліграфів;
- готовність до фахової діяльності в галузі графічного мистецтва;
- володіння навичками візуального сприйняття і створення двовимірних об'єктів;
- здатність до самоосвіти, самоаналізу, самокоригування й самовдосконалення, прагнення до особистісно-професійного успіху.

Результати навчання:

- РН1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.
- РН2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
- РН5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль І. Стиль шрифту з національними ознаками							
Тема1. Каліграфічні вправи та вправи з використанням фактур.	12			12			
Тема 2. Українські шрифти (козацький скоропис, абетка Нарбути, Кірнарського, Хоменка, Рутенія Василя Чебаніка, розробки	22			8			14

членів групи «Шрифтороби» (Україна).						
Тема3. Шрифти української абетки як ознака самоідентичності держави, культури та народу України	22			8		14
<i>Модульний контроль</i>	4					
Разом	60			28		28

Змістовий модуль II. Шрифт як графічні вербальні форми інформації						
Тема 1. Шрифти як мистецтво образотворення. Основні принципи поєднання шрифту і зображення.	56			28		28
<i>Модульний контроль</i>	4					
Разом	60			28		28
<i>Усього</i>	120			56		56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

ТЕМА1. (12 год.) Каліграфічні вправи та вправи з використанням фактур.

1. Оволодіння технічними навичками успішної каліграфії. Виконання вправ з каліграфії шрифтів з українським характером за зразком для вивчення можливостей ширококінцевого та гострокінцевого пер виконувати поелементно з наступним поєднанням їх в літери та окремі слова (папір формату А4, лінійка, олівець, перо гострокінцеве, перо широко кінцеве, туш). (6 год.).
2. Виконання шрифтових вправ з використанням палітри графічного зображення та прийомів і способів передачі нематеріальної фактури. Розробка колекції шрифтів за стильовими ознаками (папір формату А4, лінійка, олівець, перо, туш). (6 год.).

Рекомендована література:

Основна: [1, 2, 4,]

Додаткова:[1, 3, 7, 8]

ТЕМА2. (8год.) Українські шрифти (козацький скоропис, абетка Нарбута, Кірнарського, Хоменка, Рутенія Василя Чебанника, розробки членів групи «Шрифтороби» (Україна).

1. Усвідомлення художнього образу шрифту. Виконання зразків українських шрифтів (козацький скоропис, абетка Нарбута, Кірнарського, Хоменка, Рутенія Василя Чебанника, розробки членів групи «Шрифтороби» (Україна), (туш, перо, формат А2) (8 год.).

Рекомендована література:

Основна: [1, 2, 4]

Додаткова:[1, 3, 5, 7, 8]

ТЕМА 3.(8 год.) Шрифти української абетки як ознака самоідентичності

держави, культури та народу України

1. Усвідомлення художнього образу шрифту. Виконання вправ з написання рутенської абетки Василя Чебаніка (туш, перо, формат А3) (8 год).

Рекомендована література:

Основна: [1,2,4]

Додаткова: [1,3,5,7,8]

Змістовий модуль 2.

ТЕМА 1. (28 год.) Шрифт як мистецтво образотворення. Основні принципи поєднання шрифту і зображення.

1. Створення літери-образу, застосовуючи образне мислення та образотворчі засоби (туш, перо, папір формату А2) (4 год.).
2. Створення слів-образів шрифтами, які б передавали конкретний зміст написаного, застосовуючи образне мислення та образотворчі засоби (туш, перо, папір формату А3) (8 год.).
3. Композиційні пошуки творення гармонійного поєднання шрифту і зображення, застосовуючи відповідний до теми та стилістики видання шрифт. Розробка макету титулу книги. Шрифтова робота має бути доповнена ілюстрацією (туш, перо, папір формату А2, А3) (6 год.).
4. На основі затвердженого ескізу створення макету титулу книги (туш, перо, папір формату А3) (10 год.).

Рекомендована література:

Основна: [1,2,4]

Додаткова: [1,3,5,7,8]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль І		Модуль ІІ	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	Не передбачено навчальним планом			
Відвідування семінарських занять	1	Не передбачено навчальним планом			
Відвідування практичних занять	1	14	14	14	14
Робота на семінарському занятті	10	Не передбачено навчальним планом			
Робота на практичному занятті	10	14	140	14	140
Лабораторна робота(в тому числі допуск, виконання, захист)	10	Не передбачено навчальним планом			
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом		-	189	-	184
Максимальна кількість балів:		189		184	

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Модуль 1

ТЕМА 2. (14 год.) Українські шрифти (козацький скоропис, абетка Нарбута, Кірнарського, Хоменка, Рутенія Василя Чебанника, розробки членів групи «Шрифтороби»(Україна).

1. Знаходження графем шрифтових сучасних розробок з національними ознаками та виконання (написання) їх від руки (графітними олівцями, гелевими ручками або пером і тушшю формат А2) (6 год.).
2. Розробка (написання) графеми запропонованих абеток відповідно заданим стилям (графітними олівцями, гелевими ручками або пером і тушшю формат А3) від руки (8 год.)

Рекомендована література:

Основна: [1, 2, 3, 4, 6]

Додаткова:[1, 2, 3, 4, 7]

ТЕМА 3. (14 год.) Шрифти української абетки як ознака самоідентичності держави, культури та народу України.

1. Створення написів (листівки, календаря, вітальні написи, звернення, заголовки тощо) на основі опанованого написання графем від руки з подальшою обробкою інструментарієм Adobe Іllustrator (графітними олівцями, гелевими ручками або пером і тушшю, формат А3) (14 год..)

Рекомендована література:

Основна: [1, 3, 4, 6]

Додаткова:[1, 2, 3, 4]

Модуль 2

ТЕМА 1. (28 год.) Шрифт як мистецтво образотворення. Основні принципи поєднання шрифту і зображення.

1. Композиційні пошуки та творення серії з 7 тематичних листівок мотиваційного характеру, мінімалістичної подачі із застосуванням невеличких мотиваційних фраз на кожен день (перо, туш, загальний формат А3 з розбивкою на формат листівок) (18 год.).
2. Композиційні пошуки та створення завершеної замкненої шрифтової композиції з букв та слів, яка б сприймалася як твір мистецтва у техніці колаж із застосуванням різних матеріалів (перо, туш, кольоровий папір, гелева ручка, лінери, формат А3) (10 год.).

Рекомендована література:

Основна: [1, 3, 4, 6]

Додаткова:[1, 2, 3, 4]

Критерії оцінювання рівня виконання завдань для самостійної роботи:

1. Повнота обсягу виконання – 1б.;
 2. Врахування композиційних та колористичних знань – 2 б.;
 3. Якість виконання – 2 б.
- Всього: 5 балів.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться у формі практичної творчої роботи на задану тему, яка має на меті перевірити практичні навички студентів виконувати завдання.

Завдання для модульної контрольної роботи

Модуль 1

1. Каліграфічна композиція (9*9 см.). Виконання власної монограми з використанням розчерків та інших елементів каліграфічного письма (4 год.).
Матеріали: папір формату А-4, туш, пера необхідних видів.

Модуль 2

1. Виконання крилатого вислову або прислів'я за вибором студента. (4 год.).
Матеріали: папір формату А-4, туш, пера необхідних видів.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання	Кількість балів
Робота відповідає завданню, оригінальна за композицією, охайна. Можливі незначні похибки в моделюванні форми.	21-25
Робота відповідає завданню, відчувається творчий підхід до виконання, але є несуттєві недоліки в композиційних побудовах.	17-20
Достатній рівень виконання композиції, проте є суттєві композиційні недоліки, невдалий вибір графічних прийомів.	13-16
Робота частково відповідає завданню, невдалий вибір графічних прийомів, значні технічні помилки.	9-12
Низький рівень виконання роботи. Невиразність композиції, відсутність цілісності, неохайність виконання.	5-8
Робота не відповідає завданню, робота неохайна, значні композиційні та технічні, технологічні помилки, не завершена.	1-4

6.4. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.

E	60-68балів	Достатньо —мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Шрифти»

Модулі	Модуль І		Модуль ІІ
Назва модуля	Стиль шрифту з національними ознаками		Шрифт як графічні вербальні форми інформації
Теми практичних занять	. Каліграфічні вправи та вправи з використанням фактур (відвідування 6 б., 60 балів за виконану роботу)	Українські шрифти (козацький скоропис, абетка Нарбута, Кірнарського, Хоменка, Рутенія Василя Чебанника, розробки членів групи «Шрифтороби» (Україна). (відвідування 4 б., 40 балів за виконану роботу)	Шрифти української абетки як ознака самоідентичності держави, культури та народу України роботу (відвідування 4 б., 40 балів за виконану роботу)
Самостійна робота	. Шрифти як мистецтво образотворення. Основні принципи поєднання шрифту і зображення. (відвідування 14 б., 140 балів за виконану роботу)	Завдання 1. Знаходження графем шрифтових сучасних розробок з національними ознаками та виконання (написання) їх (графітними олівцями, гелевими ручками або пером і тушію формат А-2) від руки (6 год.) Завдання 2. Розробка (написання) графем запропонованих абеток відповідно заданим стилям (графітними олівцями, гелевими ручками або пером і тушію формат А-3) від руки (8 год.). (5 балів)	Завдання 1. Створення написів (листівки, календаря, вітальні написи, звернення, заголовки тощо) на основі опанованого написання графем від руки з подальшою обробкою інструментарієм Adobe Illustrator (14 год.). (5 балів)
Види поточного контролю	Модульна контрольна №1 (25 балів)		Завдання 1. Композиційні пошуки та творення серії з 7 тематичних листівок мотиваційного характеру, мінімалістичної подачі із застосуванням невеличких мотиваційних фраз на кожен день (перо, туш, загальний формат А3 з розбивкою на формат листівок) (18 год.). Завдання 2. Композиційні пошуки та створення завершеної замкненої шрифтової композиції з букв та слів, яка б сприймалася як твір мистецтва у техніці колаж із застосуванням різних матеріалів (перо, туш, кольоровий папір, гелева ручка, лінери, формат А3 (10 год.). (5 балів)
Кількість балів за модуль	189 балів		Модульна контрольна №2 (25 балів)
Підсумковий рейтинговий бал	373 бали		

8. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Будник А. В. Українські шрифти у видовищному плакаті першої третини ХХ століття. Вісник ХДАДМ, №5, 2019. С.12-16.
2. Іваненко Т. О. Шрифтовий дизайн: основи: навчальний посібник. Харків: ХДАДМ, 2019. 144 с.
3. Каталог шрифтів : довідник / Національний авіаційний університет, Факультет міжнародних відносин ; укладач С. М. Денисенко. Київ : НАУ, 2021. 52 с. (наявний в бібліотеці Університету в кількості 1 примірника)
4. Куленко М. Я. Графічний дизайн: мистецтво шрифту. Книга 1. Навчальний посібник За ред. проф. Є. А. Антоновича. К.: Альтерпрес, 2015. 138 с. (наявний в бібліотеці Університету в кількості 17 примірників)
5. Куленко М. Я. Графічний дизайн: мистецтво шрифту. Книга 2. Навчальний посібник За ред. проф. Є. А. Антоновича. К.: Альтерпрес, 2015. 156 с.
6. Куленко Михайло. Основи графічного дизайну : підручник для студентів вищих навчальних закладів; Київський національний університет будівництва і архітектури. 2-е видання виправлене та доповнене. Київ : Кондор, 2018. 544 с. (наявний в бібліотеці Університету в кількості 7 примірників)
7. Мітченко В. С. Естетика українського рукописного шрифту. Вст. слово А. В. Чебикіна; Слово про авт. О. К. Федорука. К.: Грамота, 2007. 208 с. (наявний в бібліотеці Університету в кількості 7 примірників)

Додаткова література:

1. Безклубенко С. Д. Мистецтво: терміни та поняття: Енциклопедичне видання у 2-х т.: Том 1 (А-Л). К.: Інститут культурології АМУ, 2008. 240 с.
2. Близнюк М.М. Інформаційно-комп'ютерні технології: мистецький аспект. К.: Каравела, 2006. 272 с.
3. Гітерс З. В. Культурологічний словник-довідник. К.: ВД «Професіонал», 2006. 328с.
4. Даниленко В. Я. Майбутнє європейського дизайну: Чехія, Польща, Україна. Харків: Колорит, 2007. 197 с.
5. Дурняк Б.В., Батюк А.Є. Розробка і дизайн рекламних видань : Навч. посіб. Львів: Вид-во «Українська академія друкарства», 2005. 154 с.
6. Лагутенко О. Graphien Графіки. Нариси з історії української графіки ХХ століття. К.: Грані-Т, 2007. 168 с.
7. Образотворче мистецтво. Енциклопедичний ілюстрований словник-

- довідник Упоряд. А. Пасічний. К.: Факт, 2007.
8. Оршанський Л. В., Силко Р.М. Готфрід Земпер та художньо-промислова освіта Західної Європи й України. Дрогобич: Видав. Відділ ДДПУ ім. Івана Франка, 2016. 281 с.
 9. Рубан-Кравченко В. Кричевські і українська художня культура ХХ с. Василь Кричевський. К.: Криниця, 2004. 702 с.
 10. Україна у старій листівці. Альбом-каталог. упоряд. М. Забочень, О. Поліщук, В. Яцюк. К.: Криниця, 2000. 507 с.
 11. Удріс Н. С. Рекламна комунікація : Навч. посіб. Київ: «Спринт Сервіс», 2014. 127 с.
 12. Українська графіка ХІХ - початку ХХ ст. Альбом .Авт. упоряд. А. О. В'юник. Київ: Мистецтво, 1994. 328 с.

Електронні ресурси:

1. <http://beautifultype.net>
2. <http://www.fontov.net/shrifti-klassifikacia>
3. <http://calligraphy-expo.com>
4. Рутенія(шрифт).[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D1%83%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%8F_\(%D1%88%D1%80%D0%B8%D1%84%D1%82\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D1%83%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%8F_(%D1%88%D1%80%D0%B8%D1%84%D1%82))
5. Сайт проекту «Графіка української мови» (Київ): <https://abetkarutenia.com.ua> [Архівовано 26 січня 2022 у WaybackMachine.], 6 шрифтів «Рутенія» авторства Василя Чебаніка розповсюджуються безкоштовно [Архівовано 26 січня 2022 у WaybackMachine.] (за ліцензією ССВУ- SA 4.0)
6. Історико-дослідницький фільм «Рутенія. Повернення Коду Нації» [Архівовано 31 грудня 2021 у WaybackMachine.]
7. Василь Чебанік: УКРАЇНСЬКА АБЕТКА. РУТЕНІЯ. Лекція майстер- клас. [Архівовано 6 листопада 2020 у [WaybackMachine.](https://www.youtube.com/watch?v=...)] на сайті Youtube